

"...

3- Dâvacının gerekçesi :

Dâvacının gerekçesi aşağıda özetlenmiştir.

a) Kanunların gerekçeleri ve müzakere tutanakları müphem metinlere ışık tutar. Nitekim T. B. M. M., Anayasa'nın 64., 84. ve 127 nci maddelerini uygularken bu hükümlerin manalandırılmasında böyle bir yoldan yararlanmışır. Anayasa gerekçesini Cumhuriyet Senatosunun tereküp tarzına ilişkin bölümünde "..... belirli zamanlarda siyasi partiler yoliyle kendisini açıklayan kamu oyu yönlerinin bizzarur nüanslardan yoksun ve global olduğundan; yurtdaşlar kanaatlerine en yaklaşık partiye oy verdikleri için kamu oyu yönünün basitleştiğinden; hükümet işleyişinin böyle bir basitleşmeyi zorunlu kıldığından; çağdaş parlamento düzeninin gerektirdiği parti disiplini daha az sert işletecek ve seçimde parti seçmen ayniyetinin mutlaklığını kısmen tadil edecek şekilde temsilci seçmen münasebetine de yer vermenin yararlarından" söz edilmektedir.

Tanınmış hukuk bilginlerine göre kamu oyunu global hale getiren, nüansları kaybettiren seçim sistemi, çoğunluk sistemidir. Bir kanaat sistemi olan nispî temsil sisteminde herkesin kendi kanaatlerine uyan partiye oy vermesine karşılık çoğunluk sisteminde kanaate en yaklaşık partiye oy verilir. Nispî temsil sistemi kamu oyunun yönünü muğlâk bir hale sokar; basite icra ise çoğunluk sistemi ile mümkündür. Hükümet fonksiyonunu en iyi işleyen sistemin çoğunluk sistemi olduğunda da hukukçular birleşmektedir. Parti disiplinine gelince : nispî temsil sistemi sert; çoğunluk sistemi ise yumuşak parti disiplini gerektirir. Demek ki Anayasa gerekçesinin Cumhuriyet Senatosunun tereküp tarzına ilişkin bölümündeki açıklamalar senato seçimlerinde çoğunluk sisteminin öngörüldüğünü ortaya koymakta ve buna bir âmir hüküm niteliği vermektedir.

Yine aynı gerekçede (Millet Meclisinden farklı bir seçim sistemi ile seçilen ve kamu oyunun istikametlerini daha nuanse hale getiren Cumhuriyet Meclisi) sözü vardır. Millet Meclisi seçiminde uygulanan sistem nisbi temsil olduğuna ve seçim sistemleri birbirine zıt iki sistemden ibaret bulunduğuna göre farklı sistem ancak çoğunluk sistemi olacaktır. Anayasa koyucusunun emri budur, değiştirilemez. Nitekim Cumhuriyet Senatosu Üyeleri seçimi Kanun tasarısının gerekçesinde (Anayasa tasarısında ikinci meclisin teşekkülü, yetkileri ve bu meclise seçilecek üyelerin vasıfları farklı tutulduğundan bu meclis üyelerinin seçimi için Milletvekili seçimi usullerinden farklı bir seçim kanunu tasarısının hazırlanması zarurî görülerek ilişik tasarının sunulduğu) belirtilmek suretiyle bu tasarıdaki çoğunluk sisteminin Anayasa koyucusunun kabul ettiği farklı sisteme uyma zaruretinden doğduğu açıklanmıştır.

Öte yandan Anayasa'ya göre Cumhuriyet Senatosunda bir de seçimsiz gelen üyeler kümesi vardır. Bunların toplamı otuz beştir. Genel toplamın % 20 sini bulur. Böyle bir denkleştirme ağırlığına, çoğunluk sisteminin bizim bünyemiz bakımından varit bulunmamakla birlikte nazari sakıncalarını gidermek üzere yer verilmiş olmalıdır. Nisbi temsil sisteminde ise bu denge unsuru ters yönden etkiler yapabilir. İşte seçimsiz gelen üyelerin durumundan doğan zaruret, öteki nedenlerle de birleşerek, çoğunluk usulünün Temsilciler Meclisince kabulüne yol açmıştır.

Kanun tasarısının Temsilciler Meclisinde görüşülmesi sırasında Senato seçimlerinde Millet Meclisi seçim usulünün uygulanmasını isteyenlere karşı komisyon sözcüsü

Esas No.:1964/26
Karar No.:1966/1

(Seçileceklerin sayısının az olması yüzünden bölgelerin müstakil bölge halini aldığını; bu itibarla ve nisbi temsilin işleyişi bakımından aynı sistemin uygulanmasına imkân olmadığını; meclisler birbirlerinden ayrı ve farklı olduğu için aynı usulle seçilmelerinde fayda bulunmadığını) belirtmiştir. Bu açıklamadan sonra madde kabul edildiğine göre kanun yapıcının düşüncesi böylece aydınlığa çıkmaktadır.

Anayasa'nın geçici 10 uncu maddesi, ilk seçimden iki ve dört yıl sonra yapılacak seçimlerde de Cumhuriyet Senatosu seçimleri ile ilgili kanunun uygulanmasını âmirdir. Bu, ilk seçimde uygulanan 304 sayılı kanuna uyulması demektir. Anayasa hükmü değiştirilmedikçe ilk altı yıl içinde 304 sayılı kanundan başkası uygulanamaz. Aksine bir tutum Anayasa'ya aykırılık doğurur.

b) Dâva konusu kanun, teklif halinde iken, geçici bir komisyona havalesi yolundaki Önerge 2/4/1964 gününde açık oylamadan geçmiştir. Oylamaya 73 üye katılmıştır. 185 üyelik senatonun bu oturumunda toplantı ve karar nisabı bulunmadığı meydandadır. Ama Başkan Anayasa'nın 86. ve İçtüzüğü'nün 112 nci maddelerine aykırı olarak, geçici komisyonun kurulmasına karar verildiğini bildirmiştir. Temel mualleldir. Muallel temel üzerine kurulan kanun da hukuki dayanaktan yoksun kalır. Dâva konusu kanun bu bakımdan da Anayasa'ya aykırıdır.

c) Sonuç : Dâva konusu kanun. Anayasa gerekçesinde açıkça belirtilen ve Anayasa'nın geçici 10 uncu maddesinde emredici hüküm olarak ifade edilen seçim sistemine aykırı bir sistemi öngörmektedir. Yukarıdan beri açıklanan nedenlerle her bakımdan Anayasa'ya aykırılığı sabittir, iptali gerekir."